

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Філіпенко Т. В.

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Донецький державний університет управління

Валютна політика, як складова частина загальноекономічної політики, являє собою комплекс регулюючих заходів, які здійснюють держава і міжнародні фінансові інститути з метою впливу на фінансові правовідносини.

Основи валютної політики України закладені в Конституції України, яка визначає необхідність забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Найбільша загроза стабільності грошей лежить у площині грошово-кредитної політики держави.

Інструменти грошово-кредитної політики – це такі регулятивні заходи (прийоми, методи), які перебувають у розпорядженні Національного банку України, безпосередньо ним контролюються і використання яких впливає на цільові орієнтири грошово-кредитної політики. Застосовуючи їх, Національний банк має можливість впливати на процеси, що відбуваються не тільки в грошовому секторі економіки, а й у реальному та зовнішньому секторах.

За характером впливу на грошовий ринок інструменти грошово-кредитної політики поділяються на інструменти прямої дії (адміністративні) та опосередкованої, непрямой дії (ринкові).

Інструменти прямої дії – це регулятивні заходи Національного банку, що мають форму обмежень, лімітів, директив. Вони спрямовані на обмеження сфери діяльності комерційних банків, зокрема визначають або обмежують ціни (процентні ставки) чи обсяги (кредитів). Інструменти опосередкованої дії – це регулятивні заходи впливу Національного банку на грошовий ринок шляхом формування на ринку відповідних умов, які визначають подальшу поведінку

суб'єктів ринку. Інструменти опосередкованої дії відрізняються більшою гнучкістю порівняно з інструментами прямої дії, вони більшою мірою притаманні ринковій економіці, але результати їх застосування не завжди адекватні визначеній меті [1].

Ефективність інструментів грошово-кредитної політики залежить від наступних чинників: гнучкості інструментів регулювання, тобто можливості маневру при застосуванні того чи іншого інструмента; зворотності дії інструмента, тобто можливості проведення протилежної операції; відповідності отриманих результатів наміченим цілям; швидкості дії.

В Основних засадах грошово-кредитної політики на 2013 р. визначені наміри Національного банку України застосовувати активну співпрацю з Урядом в питаннях забезпечення стійкості фінансової системи, визначення пріоритетів спрямування фінансових ресурсів через фіскальні й структурні механізми та інструменти [2].

Виходячи з напруженого стану валютного ринку країни, у якості стабілізаційного заходу, 6 листопада 2012 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення інструментів впливу на грошово-кредитний ринок» [3]. Відповідно цього Закону Національний банк України має законне право запроваджувати на строк до шести місяців вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті на користь суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Крім того, Нацбанку надане право змінювати строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

Сьогодні міжбанківський ринок потребує пропозиції валюти, бо поживались запити з боку імпортерів, комерційних банків, населення та бізнесу. Якщо експортери продаватимуть частину валюти, то гривня отримає суттєву підтримку. За оцінками експертів, на закордонних кореспондентських рахунках українських банків залишки (валютні авуари) виростили за останні 3 роки втричі й становлять майже 8,5 мільярда доларів і ці кошти працюють на економіку інших країн. Більша частина цієї суми сформована на рахунках

експортерів [4]. Та ж частка валютної виручки, що надходить в Україну, притримується експортерами, аби потім вигідніше її продати на ринку. Тому й виникає дисбаланс і певний дефіцит валюти. Надання права вводити обов'язковий продаж валюти і встановлювати терміни розрахунків за зовнішньоторговельними операціями розширює інструменти Національного банку, дозволяє задіяти валютні авуари в економіці країни і нівелювати дисбаланси на валютному ринку.

За оцінками НБУ запровадження вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті дасть можливість не допускати нестабільності в період погіршення платіжного балансу, при цьому кошти резидентів будуть працювати на українську економіку за рахунок скорочення термінів кредитування економік інших країн. Крім того, надання права НБУ використовувати такий інструмент дасть можливість вибирати оптимальний час для його застосування, що дасть змогу підвищити ефективність важелів для запобігання розвитку негативних тенденцій на валютному ринку.

Література:

1. Національний банк України і грошово-кредитна політика / За редакцією А.М. Мороза та М.Ф. Пуховкіної [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.readbookz.com/book/55/2151.html>.

2. Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 р.: Рішення Ради Національного банку України від 05.09.2012 р. № 16 // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 1.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення інструментів впливу на грошово-кредитний ринок: Закон України від 06.11.2012 р. № 5480-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.

4. Розширено інструменти впливу на грошово-кредитний ринок // Закон і бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zib.com.ua>.